

Privoščimo spremembe sebi in našemu podeželju



Razvojni program podeželja občin
Ilirska Bistrica, Pivka in Postojna



Pobuda za pripravo razvojnih programov podeželja

V sklopu Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (MKGP) se izvaja projekt, katerega glavni namen je oživljanje in napredek slovenskega podeželja. Gre za projekt z delovnim naslovom Razvojni programi podeželja (RPP).

RRP poteka v treh fazah: preveritvena faza, uvajalna faza in izvedbena faza. S preveritveno fazo se ugotavlja pripravljenost območja RPP in prebivalcev za izvedbo projekta. Ta faza je na območju občin Ilirska Bistrica, Pivka in Postojna že zaključena. Nato v uvajalni fazi sodelujoči v projektu opredelijo razvojni motiv, vizijo, cilje in strategijo razvoja. Dokončna uresničitev projektnih smernic se kaže v izvedbeni fazi, ko se naloge in projekti že začnejo izvajati.

NAMEN RAZVOJNEGA PROGRAMA PODEŽELJA OBČIN ILIRSKA BISTRICA, PIVKA IN POSTOJNA

Namen je, da bi lokalne skupnosti in drugi dejavniki na podeželju oblikovali skupne razvojne programe, ki bodo podlaga za črpanje sredstev iz nacionalnih in evropskih finančnih virov na področju podeželja. Pomembno je, da RPP, poleg kmetijstva, enakovredno obravnava tudi vse druge panoge in dejavnosti t. i. nekmetijske vsebine. Na razvoj podeželja je torej potrebno gledati s celostne perspektive in ga obravnavati v najširšem pomenu besede, kar se odraža tudi v našem RPP.

Izdajatelj: OPEN DOOR, Iris Suban s.p. zanj: Iris Suban • Založnik: Občine Ilirska Bistrica, Pivka in Postojna

Besedilo: Irena Velikonja, Tine Murn, Iris Suban • Foto: Tomaž Penko idr. • Lektoriranje: Edo Pelicon • Oblikovanje in prelom: Simon Korenjak • Naklada: 500 kosov • Tisk: Littera picta d.o.o. • September 2006

Publikacijo so financirali: Občina Ilirska Bistrica, Občina Pivka, Občina Postojna ter Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.

Kaj pomeni območje v širšem prostoru?

Občine Ilirska Bistrica, Pivka in Postojna spadajo v Notranjsko-kraško statistično regijo, ki predstavlja 7,2 % površine Slovenije in meri 1.460 km². Skupna površina območja občin, ki predstavljajo obravnavano območje, znaša 972 km².

Pokrajina je prometno pomembna, saj čeznjo vodita železniška in cestna povezava iz Kvarnerja v notranjost Slovenije in naprej v Srednjo Evropo, po njenem južnem robu pa je speljana cesta med Reko in Trstom, največjima pristaniščema v severnem delu Jadrana. Pri Postojni prečka območje avtocesta, ki povezuje severno in južno Primorsko z Ljubljano.



»Območje še danes nosi pomembno politično in povezovalno vlogo, saj predstavlja eno glavnih povezav šengenskega mejnega območja med sosednjo Hrvaško in Evropsko unijo.«



NAŠE PREDNOSTI

Celovita enciklopedija naravnega okolja

Velik del območja se vključuje v Naturo 2000, ki naj v bodoče predstavlja le prednost za razvoj podeželja, saj naravne danosti ne omogočajo intenzivnega kmetijstva. Natura 2000 je za območje dodana vrednost, in sicer zaradi izrazite **biološke raznovrstnosti**, pri čemer je smiselno pospešiti in razširiti razvoj sonaravnega načina kmetovanja. Povpraševanje po zdravi hrani je veliko, kar ustvarja tržno nišo in tržni potencial za pridelovalce na tem območju. Pridelava na kmetijah mora biti kakovostna, v skladu s standardi, evropskimi smernicami (EU standardi, okoljsko-kmetijski programi) in dokazljiva s sledljivostjo pridelkov in izdelkov.

Naše območje predstavlja celovito enciklopedijo **naravnega okolja** in celošolske primere vsakega kraškega pojava posebej. Tu mislimo predvsem na kraške jame, ki že leta predstavljajo ključne turistične znamenitosti – **privlačnosti** (Postojnska jama), nezanemarljive pa so tudi ostale oblike krasi. Od tod izhaja tudi ideja o projektu – Postojna – središče svetovnega krasoslovja.

Kraški spodmoli in jame so ponujali varna zavetja ljudem že v obdobju starejše kamene dobe. Najdbe v predjamskem prostoru pričajo, da so bile jame začasno domovanje ljudi tudi v času bronaste in železne dobe ter srednjem veku. K pomembnemu potencialu štejemo objekte z izrazito zgodovinsko komponento – grajske stavbe in druge rezidence nekdanje plemenite gospode pa kmečke domačije, gospodarska poslopja, in ne nazadnje, nekatere obnovljene vojaške objekte, ki dobivajo novo vsebino.

»Naravne vrednote tega prostora predstavljajo velik razvojni potencial v navezavi z »mehkimi« oblikami kmetijstva in drugih nekmetijskih dejavnosti, ki pa morajo biti zaradi zagotavljanja ugodnega stanja živalskih ter rastlinskih vrst in habitatov, v prostor umeščene smotrno.«

NAŠE SLABOSTI

Zakaj ostaja mnogo naših potencialov skritih?

Še vedno se preveč zanemarjajo drugi vidiki podeželja – t. i. skriti potenciali podeželja in možnosti uvajanja novih dejavnosti, predvsem storitvenih, kot odziv na povpraševanje kupcev in v dobro večje kakovosti bivanja njenih prebivalcev. Veliko težavo tega območja predstavlja beg možganov ter veliko neskladje med znanji, potrebnimi za napredek območja in obstoječo prosto delovno silo. Šibkost območja je tudi neskladje in pomanjkanje sodelovanja/partnerstva med kmetijskimi in nekmetijskimi (gospodarskimi) dejavnostmi z raziskovalno-izobraževalnimi ustanovami ter prenos znanja v prakso.

Visoka starost prebivalstva na podeželju onemogoča večjo prožnost okolja. Število novih delovnih mest na podeželju je nizko, prenos kmetij na mlade pa redka. Zato je opaziti vse večje opuščanje kmetijske dejavnosti, s tem pa zamira tudi življenje na podeželju.

Ugotavljamo tudi, da je na območju veliko število objektov, ki ostajajo kljub velikemu potencialu neizkoriščeni. Njihovemu trenutnemu slabemu stanju navkljub pa prav ti objekti predstavljajo potencial za oblikovanje podjetniške in turistične infrastrukture v prihodnosti.

NAŠE PRILOŽNOSTI

Tradicija in sodobnost v obliki usklajenega podeželskega območja, kjer se vsak lahko počuti prijetno

Podeželje ni več le agrarno zaledje, temveč namenski in večpomenski prostor, ki je v partnerskem odnosu z mestom. Za izkoriščanje primerjalnih prednosti podeželja se spodbuja diverzifikacijo tistih gospodarskih in

»Ko razmere kličejo po spremembah, je najmanj, kar lahko storimo, to, da se nanje primerno odzovemo.«

»Naše ohranjeno skupno bogastvo je smiselno ohraniti in ga razkazati tistim, ki ga želijo občudovati, spoznati, razumeti in doživeti ter ga povezati v turistične produkte in ga tržiti v skladu s potenciali, pričakovanji in globalnimi trendi. Uspeh bo mogoč le s celoto sodelovanja in povezovanja.«

negospodarskih dejavnosti, ki v povezavi s kmetijstvom in gozdarstvom omogočajo ohranjanje poseljenosti in vitalnosti podeželja.

Območje občin Ilirska Bistrica, Pivka in Postojna je v okviru Slovenije območje z **močno individualnimi značilnostmi**, ki jih ločujejo od ostalih slovenskih območij.

Za zagotavljanje trajnostnega razvoja pa je nujno potrebno čimprej ustvariti skupno podporno okolje in začeti z osveščanjem prebivalstva, pri čemer seveda izhajamo iz identitete območja.

Velik potencial je torej v ljudeh in drugačni miselnosti ter delovanju nove in stare generacije. Predvsem pa moramo te ljudi na območju najprej znati sprejeti, jih podpreti in tako zadržati. Na ta način lahko naredimo največ!

PREŽEČE NEVARNOSTI

Kaj bi nas lahko v toku preobrazbe ustavljalo in omejilo?

Zelo veliko nevarnost predstavlja konflikt interesov in (ne)pripravljenost za povezovanje. S tem se manjša tudi zmožnost območja za koriščenje državnih in evropskih sredstev za financiranje skupnih projektov.

»Pomembno je, da se nevarnosti zavedamo in jih sproti rešujemo in omejimo njihov vpliv. Zato pa potrebujemo optimistične in k rešitvam naravnane, sposobne ter odgovorne nosilce razvoja, ki jim zaupamo in jih na poti razvoja nenehno spremljamo in bodrimo.«



»Izkoristimo in povežimo vse skupne človeške, naravne in kulturne potenciale. Postanimo razvojno in inovativno usmerjeno podeželsko območje, kjer se bomo dobro počutili vsi. Tisti, ki v njem živimo, delamo, ustvarjamo, in tisti, ki nas želijo obiskati ali investirati pri nas.«

Naša vizija

Naša želja je, da se območje RPP, njeno podeželje in podjetniške iniciative na podeželju hitreje in bolj usklajeno razvijajo po načelu **naravi prijaznega in za turizem atraktivnega** območja, ki je doma in po svetu prepoznavno pod celostno oznako **zdravega načina življenja**.

Razvoj območja temelji na dosedanjih izkušnjah, tradiciji in plodnosti podeželja obravnavanega območja in je nadgrajen z vsemi sodobnimi smernicami ter trendi, ki so v zadnjem obdobju vstopili v naš kulturni prostor.

Razvojni koncept obsega sledeče ključne naravnosti:

- naravno – pestro – zdravo,
- Prepoznavno – tipično – tržno zanimivo,
- organizirano – tržno povezano,
- oblikovanje skupne identitete območja.

V sloganu »**Privoščimo spremembe sebi in našemu podeželju**« smo poiskali nekatere možnosti, s katerimi bi območju in ljudem omogočili ne le kratek sprehod, temveč trajen preskok v novo obdobje. Zavedati se moramo, da potenciali, ki nas obdajajo, postanejo del našega vsakdana, oplemeniteni z našo ustvarjalnostjo in željo po razvoju in napredku. S praviimi smernicami, ukrepi, programi in projekti lahko ne le omogočimo obstoj in preživetje nas in naše okolice, temveč ustvarimo vitalno osnovo za kvaliteto življenja in blaginjo, kakršno je moč občutiti zgolj na podeželju.

RAZVOJNE PRIORITETE OBMOČJA

Izhajamo iz analize stanja, SWOT analize in pobud vseh vključenih ali zainteresiranih. Skupaj smo oblikovali razvojne prioritete, ki se zrcalijo v viziji, poslanstvu našega RPP, kot tudi njegovih dolgoročnih in operativnih ciljih, programih in projektih.

Razvojna prioriteta 1: Organiziranost za spremembe: pomen človeških virov in podpornega okolja, krepitev sodelovanja, povezovanja, odločanja za skupno dobro.

Razvojna prioriteta 2: Naravi prijazen razvoj območja, izkoriščanje priložnosti bogate naravne in kulturne dediščine, trajnostnega kmetijstva in gozdarstva ter ureditev potrebne infrastrukture na podeželju s ciljem postati atraktivno območje za kupce naših izdelkov in storitev.

Razvojna prioriteta 3: Identiteta območja, skupno trženje, razvoj novih storitev in izdelkov ter blagovnih znamk.

Razvojni programi in prednostni ukrepi/aktivnosti

V izvedbenem delu RPP smo zbrane projektne predloge razvrstili na **sedem ključnih programov**, pri katerih prikazujemo **ukrepe** in nazadnje **projektne predloge**.

Predloge projektov smo razvrstili v **skupne, posamične in individualne**.

Razpredelnica na zadnji strani prikazuje strukturo sedmih ključnih programov in prednostnih ukrepov/prednostnih nalog.

Projekcija izvajanja RPP oziroma lokalne razvojne strategije območja – kaj sledi?

V skladu s Predlogom Uredbe Sveta je ena izmed zelo pomembnih aktivnosti za izvajanje zapisanega programa oblikovanje t. i. lokalne akcijske skupine, (v nadaljevanju LAS). LAS bo namreč na posameznem območju usmerjala in usklajevala izvajanje aktivnosti in programe RPP oz. lokalnih strategij skladno s programom LEADER+.

Kaj je lokalno akcijska skupina ali na kratko LAS?

Gre za obliko javno – zasebnega partnerstva, sestavljenega iz treh enakovrednih in približno enako močnih skupin, in sicer: skupine gospodarskih subjektov in zasebnikov, skupine javnih institucij ter skupine društev in posameznikov.

Pri tem je pomembna določena usklajenost s področja znanja in sposobnosti: izvedbene sposobnosti (organizacijske sposobnosti, sposobnosti vodenja in koordiniranja, izkušnje pri izvajanju projektov), tehnične sposobnosti (znanje za pripravo programov in njihovo izvajanje), finančne sposobnosti (dostop do finančnih virov, potrebnih za izvedbo projektov), politične sposobnosti (sposobnost uvrstiti zastavljene projekte v delovne načrte lokalnih skupnosti).

Na ta način si LAS zagotovi sposobnost za odločanje in izvajanje razvo-

jne strategije nekega območja, saj v okviru svojega delovanja predlaga lokalno razvojno strategijo, zasnovano na načelih LEADER+. LAS je tudi odgovorna za njihovo izvedbo, kar pomeni, da se znotraj LAS izberejo in koordinirajo projekti, ki se financirajo v okviru strategije.

LAS mora pridobiti zaupanje in predvsem v začetnem obdobju tudi podporo drugih ključnih akterjev na vseh nivojih v območju, kajti le tako lahko izpolnimo zadane cilje in dosežemo ugodne rezultate. Šele takrat, ko se znamo sami organizirati in delovati v skupno dobro in ko smo sposobni zasnovati in prednostno izbrati dobre projekte (ki jih bo tudi naše okolje finančno podprlo), lahko pričakujemo (finančno) podporo s strani države in/ali EU.

Namera je, da se na območju občin Ilirska Bistrica, Postojna in Pivka kot enovitem podeželskem območju s skupnim Razvojnim programom podeželja, ustanovi še skupna lokalno akcijska skupina (LAS).

Korak, ki izraža resnost namere o ustanovitvi skupne lokalno akcijske skupine, je podpis Pisma o nameri za sodelovanje v tem partnerstvu ter vzpostavitev LAS kot organizacijske oblike. Ob izpolnjevanju vseh zahtevanih pogojev za razvoj podeželja na območju RPP šele lahko kandidiramo na razpisu za izbor LAS-ov v Sloveniji, ki se obeta v letu 2007. V primeru izbora lahko opravimo veliko več zadanih projektov, o katerih se skupaj odločamo, saj pridobimo pomembno podporo države in EU, v primeru neizbora pa poiščemo razloge zanj, nato izboljšamo naš skupni nastop in poskusimo znova ter sočasno izvajamo tiste projekte, ki smo jih sami sposobni realizirati. Uvajalni fazi RPP sledi torej faza izvajanja, ki pa ne pomeni sklepnega dejanja RPP, temveč šele njegov pravi začetek. Predstavlja najzahtevnejši in trajnostno naravnani del projekta, pri katerem se pokaže dejanska vrednost priprav in možnosti sodelovanja med partnerji.

»Ker nočemo le začrtovati ciljev, orisovati strategij in ustvarjati načrtov, je bistvenega pomena, da teorija v najkrajšem času in kar se da v skladu s planiranim postane praksa. Šele ko bodo zastavljeni cilji, v skladu s predvideno strategijo partnerstev, zaživel in začeli dajati prve rezultate, bomo lahko skupaj rekli, da soustvarjamo in živimo uspešno podeželje. Gre pravzaprav za **razvojni preobrat območja**.«

Program	Ukrepi/prednostne naloge
Organiziranost za razvoj podeželja	<ul style="list-style-type: none"> • vzpostavitev las • podpore delovanju in projektom las • spodbujanje in usposobitev prebivalstva ter partnerjev las za aktivno izvajanje lokalnih razvojnih strategij
Identiteta, skupno trženje in promocija podeželja	<ul style="list-style-type: none"> • povečanje prepoznavnosti območja • skupno trženje z uporabo novih znanj, izkušenj in tehnologij
Turizem	<ul style="list-style-type: none"> • povečanje raznovrstnosti in kakovosti turistične ponudbe, tematske poti • turistična infrastruktura • upravljanje in marketing turistične destinacije
Kmetijstvo in dopolnilne dejavnosti	<ul style="list-style-type: none"> • konkurenčnost kmetijstva in gozdarstva • ohranjanje kulturne krajine in varovanje okolja
Spodbujanje diverzifikacije in izboljšanje kakovosti življenja na podeželju	<ul style="list-style-type: none"> • vzpostavitev podjetniškeinfrastrukture • razvoj nekmetijskih dejavnosti na podeželju • izboljšanje kakovosti življenja na podeželju
Ohranjanje in varovanje, urejanje okolja podeželja	<ul style="list-style-type: none"> • izboljšanje in razvoj infrastrukture na podeželju
Spodbujanje človeških virov na podeželju	<ul style="list-style-type: none"> • vseživljensko učenje, krepitev človeškega potenciala - posodobitev različnih vrst izobrazbe • spodbujanje ustvarjalnosti in podjetništva ter zaposlitvenih možnosti na podeželju

